

ZPRÁVY

ČESKÉ SPOLEČNOSTI RUKOPISNÉ

10

Řada: VI

ISSN 1213-9033

Praha, 1. prosince 2006

Obsah

Články

David Prokop: <i>Třeštík v postmoderním očistci</i>	233
Karel Nesměrák: <i>Rukopisy stále překvapují</i>	236
Jiří Urban: <i>Nad Pravdou Rukopisů Alberta Vyskočila</i>	237
Jiří Urban: <i>O diskusi v teorii a praxi</i>	238
Drobné zprávy	241
Slovo na závěr VI. řady.....	242
Rejstřík VI. řady Zpráv	243

Třeštík v postmoderním očistci

DAVID PROKOP

S Dušanem Třeštíkem se nejen na stránkách *Zpráv ČSR* [1] setkáváme často a není divu. Třeštík je v dobrém (alespoň většinou) slova smyslu kontroverzní, provokatérský a novátorský. Navíc je obratný stylist, dobře pracuje s jazykem, umí čtenáře dobře pobavit svými ironicky zabarvenými poznámkami. Nemusíme s ním vždy souhlasit, můžeme mu leccos vytknout, ale to, že se výrazně vymyká průměru a to, že se ho vyplatí číst, to mu upřít nemůžeme. Třeštíkovy texty zkrátka „unesou papír“, nejedná se o grafomanský úlet. Svůj „popichující“ styl si ponechal i ve své nejnovější knížce *Češi a dějiny v postmoderním očistci*, kterou volně navazuje na svou knížku *Myslití dějiny* [2].

Ani jedna ze zmíněných knížek není nějakým souborem vědeckých pojednání, Třeštík o těchto knížkách mluví o jako o souboru textů na pomezí eseje a fejetonu. Pravdou ovšem je, že tyto texty nebyly zveřejněny jen v běžném denním tisku, ale i v populárně vědeckých či přímo v odborných časopisech, tj. jeho snahou nebylo působit jen na širší laickou veřejnost, ale i na své kolegy vědce. Ve většině těchto textů se Třeštík věnuje několika pro něho velmi podnětným tématům; na některé z nich bych chtěl poukázat, stručně je okomentovat a upozornit případně na to, co je na nich zajímavé v souvislosti s problematikou RKZ.

Třeštík se především vymezuje proti metodám pozitivizmu [3]. S tím ovšem úzce souvisí jeho názory postmodernistické (byť sám opakovaně tvrdí, že postmoderna je mrtvá), případně mluví o konceptu tzv. druhé moderny německého sociologa Ulricha Becka [4]. Blízké jsou mu pracovní metody historické školy Annales [5], explicitně se ostatně hlásí k Jacquesovi Le Goffovi jako ke svému učiteli.

Pokusím se zde pro lepší představu o jeho myšlení heslovitě shrnout jeho základní teze (netvrším tímto ovšem, že vždy mohou stát tak izolovaně, jak to níže uvádím):

- hrůzami druhé světové války, případně ještě definitivněji ropnou krizí 70. let skončil mýtus Pokroku, osvícenecká (marxistická, pozitivistická, křesťanská...) představa o tom, že vše jaksi lineárně spěje ke stále lepším zítřkům;
- v západní Evropě už někdy v 60. letech byl definitivně odmítnut pozitivistický přístup ve společenských vědách – historikové se ve své většině už nedomnívají, že Dějiny [6] lze objektivně poznat, že stačí jen sbírat ta správná fakta, pak je správně interpretovat, a tak že se naleznou jedny jediné možné a tedy i jediné pravdivé Dějiny; smysl dějin není jasný a zřejmý;
- žijeme v postmoderním (případně po-postmoderním) světě, uvědomujeme si, že ideje přicházejí, odcházejí, nic tu není věčně, nic si nemůže klást nějaký absolutní nárok na Pravdu; každá doba, každá kultura a každá společnost má své vlastní koncepty, kterými vykládá svůj svět.

Tolik tedy několik základních tvrzení, která se v dalším textu pokusím podrobněji rozvinout v jejich vzájemných souvislostech, tzn. nebudu k nim přistupovat odděleně.

Pro nás je zajímavý ten fakt, že ačkoli Třeštík odmítá jako zoufale zaostalý pozitivistický přístup k historické vědě, který pozoruje u většiny svých kolegů, že ačkoli tolik mluví o postmoderních přístupech, o tom, že prakticky nic není jisté, že je nutné se dívat na naše dějiny jinak, oprostít se od prizmatu nacionalistické historiografie atp., sám minimálně v jednom ohledu pozitivistům bezvýhradně věří. Je tomu tak v případě RKZ – ty jsou „samozřejmě“ na milion procent falešné, to je pravda pravd, kterou netřeba ověřovat, netřeba zkoumat. Samozřejmě nemůžeme RKZ chápat jako něco pro Třeštíka závažného, toto téma jen velmi okrajově několikrát zmiňuje [7]. Je to nicméně velmi příznačné, velmi ilustrativní a ukazuje to Třeštíkovi názorovou nekonzistentnost. Na odmítavé stanovisko tzv. oficiální vědy jsme zvyklí, Třeštík ovšem z jiného úhlu tuto vědu kritizuje a proto budu nyní kritizovat já jeho [8].

Jednou z mediálně nejzajímavějších Třeštíkových tezí byla teze o tom, že český národ, stejně jako mnoho jiných, byl vymyšlen hrstkou obrozenců, pak se to nějak jako idea „uchytilo“ a už tu byl nacionalismus, jehož důsledkem byly miliony mrtvých – řečeno v odlehčené zkratce. Bylo kolem toho hodně křiku, hodně diskusí [9]. Tady se ale nechci věnovat tomu, jestli je to teze správná nebo nesprávná, tady ji budu brát jako prostý základní fakt Třeštíkova myšlení, jako jednu z jeho základních tezí, která je úzce provázána s jinými.

RKZ je tedy ubohý plod nacionalizmu, nepovedený pokus dohnat rychle velké národy. Připomeňme si ale, že RKZ začaly být zpochybňovány až ve druhé polovině 19. století, intenzivněji až po roce 1886, tedy v době, kdy byl pozitivizmus na „vítězném tažení“ zdaleka nejen ve společenských vědách. To samé pak můžeme říct o ideji všeobecného Pokroku a nacionalizmu. Opakuji, nejde mi zde o hodnocení ve stylu správně/nesprávně, plus/mínus, v tuto chvíli to prostě kladu jako fakta, se kterými pracujeme [10].

Ve stejném prostředí se tedy pohybovali nejen obránci RKZ, ale i ti, kteří je vyvraceli jako falešné modly. Ten, kdo se ve sporu kolem RKZ byl jen zhruba vyzná, ví následující: jediná exaktní věda, totiž chemie, se k RKZ, pokud je zkoumala, stavěla neutrálně (tj. tak, že vzhledem k povaze předmětu zkoumání nemůže vydat jednoznačné stanovisko) nebo potvrdovala pravost [11]. Společenské vědy byly a jsou rozpolceny mezi obránce a odpůrce. Myslím, že se dá zodpovědně říci, že na obě strany působily ideje nacionalizmu stejně jako pozitivizmus v podstatě stejně. Odpůrci se snažili dokázat takové věci jako kupř. že nějaký gramatický tvar nebo slovo, případně předmět, který se v textu RKZ vyskytuje v oné době být nemohl a to tedy nad nebe jasněji ukazuje na zfalšovanost RKZ. Odpůrci RKZ prostě dokazovali, že „zfalšované“ Rukopisy nepotřebujeme, že naše národní síla je jinde atd. Slavných i méně slavných důkazů o pravosti nebo nepravosti RKZ bylo mnoho, bylo o tom popsáno mnoho tisíc stran, pozměnilo to život mnoha lidí.

Třeštíkovo hobby je kácení model – ať je modlou vize Pokroku, pozitivisticko-objektivistická věda nebo třeba nacionalizmus. Proto je velmi překvapující, že v případě bojů o RKZ, které byly všemi těmito výše zmíněnými fenomény velmi výrazně, určitě se dá říct že rozhodujícím způsobem, ovlivněny, dává Třeštík jaksi samozřejmě najevo, že stojí na straně těch pozitivistů-objektivistů-nacionalistů [12], kteří byli proti RKZ. Proč nepočítal svou podporou obránce?

Třeštík se ohání tím, že žijeme v po-postmoderní době, že nic nemá jen jednu interpretaci, neexistují Pravdy, nanejvýše správná tvrzení, že vědec má každý fakt ověřovat atp. V případě RKZ na toto všechno zapomněl a jaksi se přiklonil tam, kam ho „přiklonila“ náhoda... Kdyby se o RKZ na obecných školách učilo jako o „pravé“ kulturní památce, Třeštík by měl názor jiný. Podivný vědecký přístup. Tento přístup je ještě podivnější, připomeneme-li si Třeštíkovu angažovanost v případě Kristiánovy legendy. V případě Kristiána si dal tu práci, aby se nenechal „nést proudem doby“, aby sám ověřoval fakta, aby zápasil za to, co považuje za lepší, protože lépe vědecky ověřený názor. V případě RKZ je v pozici malého dítěte, kterému maminka řekla, že něco je tak a tak a dítě ve svatě prostotě slovům maminky věří. Nebo – pro Třeštíka ještě hůře – vlastně se tolik neliší od jím tolik vysmívaných pozitivistů. Vězí v dobách svého mládí daleko více než si sám myslí, a než by si asi i přál.

Je tu tolik nových možností, které nám nabídl vývoj společenských věd v posledních desetiletích: kulturní historie, kulturní antropologie, strukturalismus... Dušan Třeštík nám říká něco v tomto smyslu: nové metody, nové přístupy použijeme jen někde, kde se nám to bude hodit, případně kam nás přivede náhoda nebo prostě tam, kde se nám bude chtít. To je trošku málo, je třeba daleko větší důslednosti – když kácet modly, tak všechny!

Poznámky

- [1] Srv. Prokop, D.: A znovu k Třeštíkovu... *Zprávy České společnosti rukopisné VI/7* (1. června 2005), str. 179–181
- [2] Třeštík, D.: *Češi a dějiny v postmoderním očistci*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2005; též: *Myslití dějiny*. Praha a Litomyšl, Paseka 1999. Téma z knihy *Myslití dějiny* se do značné míry vracejí i v nejnovější knižce.
- [3] Symbolem pozitivizmu v českém dějepiscetví je pro něj Václav Novotný, především jako autor *Českých dějin*. K tomu srovnej kupř. Kutnar, F. – Marek, J.: *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepiscetví*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 1997, str. 538–542. K tomu také v mém článku citovaném v pozn. [1].
- [4] K tomuto autorovi, známému především dílem *Riziková společnost* kupř. Keller, J.: *Dějiny klasické sociologie*. Praha, Sociologické nakladatelství 2005, str. 361–365. Ačkoli je Keller radikální levicový ideolog, zmíněná kniha není jeho politickými názory příliš zatížena a ve své většině je vynikající přehlednou syntézou, snad i z české produkce nejlepší díky své komplexnosti a rozsahu. O tom, že Beck má na Třeštíka silný vliv, bezesporu svědčí i to, že Třeštík přímo používá některé Beckovy pojmy – jako „uzel v síti“.
- [5] Obecně Třeštík užívá značné množství termínů používaných postmoderními mysliteli ve specifických významech – znak, symbol, označující, označované, symbolická reprezentace, velkovyprávění atd. Pokud mluvíme o autorech postmoderny, po-postmoderny či druhé moderny, kteří mají na Třeštíka silný vliv, je ještě nutné připomenout Zygmunta Baumana a Michela Foucaulta. Leccos je nám pak jasnější.
- [6] K tomu viz Prokop, D.: Nad Josefem Žemličkou o hlavních trendech soudobé české mediévistiky. *Zprávy České společnosti rukopisné VI/9* (1. června 2006), str. 211–214, kde odkazují i na literaturu k této problematice.
- [7] Používám někdy v rozporu s českým pravopisem velká písmena – chci tím naznačit, že uvedený pojem v daném kontextu chápu šířeji, než je při běžném použití daného slova obvyklé.
- [8] Třeštík, D.: *Češi a dějiny v postmoderním očistci*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2005, str. 106, 117, 176 a 178.
- [8] Třeštík sice vyzývá k tomu, abychom se na věci dívali z různých úhlů, na své kritiky ale dokáže nevybíravě útočit – viz jeho spor s mladými doktorandy, na který jsem upozornil v článku citovaném v pozn. [1].

- [9] Třeštitk se k tomuto tématu znovu vrací i ve své nejnovější knížce *Češi a dějiny v postmoderním očistci*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2005, na str. 194–205.
- [10] Lehce by se mi sice mohlo stát, že se mi Třeštitk vysměje, protože používám „vědecktínu“. Myslím si, že si to ale mohu dovolit, dává-li on za příklad inspirativního autora kupř. postmodernistu (a především neomarxistu) Michela Foucaulta – ten své postupy vysvětluje v knize *Archeologie vědění* (Praha, Herrmann & synové 2002). Dá-li si čtenář tu práci jako já a přelouská zmíněné dílo, myslím si, že si zaslouží opravdu husarské ostruhy. Třeštitk v leccems Foucaulta připomíná – ne snad tím, že by velká část jeho díla byla obtížně srozumitelná či někdy úplně nesrozumitelná. Třeštitk, stejně jako Foucault, umí mistrně vystihnout podstatu problému, sbírat nová fakta, nesmírně zajímavě je interpretovat atp., ale nakonec dojít k absolutně bizarním, voluntaristicky a decisionisticky utvořeným závěrům a hodnocením. On totiž (neo)marxismus, stejně jako
- postmoderna, trpí velmi zásadním vnitřním paradoxem – použijeme-li jejich nejzásadnější teze na samé autory, všechno se jaksi zhroutí. Tedy alespoň jejich závěry a jejich hodnocení. Prosím, aby tato poznámka byla chápána v odborném slova smyslu – nemíním zde dělat politická školení.
- [11] K tomu detailně Urban, J. – Nesměrák, K.: *Fakta o protokolech RKZ*. Praha, Neklan 1996.
- [12] Přiznávám, že se tady vyjadřuji v poněkud zjednodušujících schématech. Jsem si samozřejmě vědom toho, že mezi významnými obránci bylo i dost těch, které s pozitivizmem lze jen těžko spojit; myslím teď hlavně na významného českého lékaře a fyziologa, vitalistického filozofa a politika Prof. Dr. Františka Mareše (1857–1942). Zřejmě nejsnazší přístup k dílu F. Mareše je přes internet: <http://people.fsv.cvut.cz/~gagan/jag/rukopisy/osobnost/mares/>. Možná by Třeštitk, pokud by si dal práci a prostudoval Marešovu filozofii, nalezl mnohé, co by konvenovalo jeho názorům.

Rukopisy stále překvapují

KAREL NESMĚRÁK

O pravdivosti slov položených do názvu této krátké zprávy se mohla přesvědčit i PhDr. Veronika Procházková, pracovnice Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR. Při svém studijním pobytu v Mazarinově knihovně v Paříži, při němž studovala drobné tisky v Čechách v letech 1619–1622, se jí přihodila tato zajímavá příhoda [1]:

O jedné česky psané knize hovořil pracovník knihovny zvlášť s velkou úctou a měl potřebu být osobně přítomen tomu, až se se vzácným tiskem budu seznamovat. Když jej přinášel, nešetřil chválou a obdivem. Byla jsem hrozně zvědavá a v duchu se mi míhaly tituly, mezi nimiž bych adepta slávy hledala. Moje překvapení bylo naprosto neličené a zmatek, který zavládl v obličejí mého francouzského kolegy, takřka zoufalý – jednalo se totiž o Rukopis kralovédvorský!

Nahlédnutím do katalogu Mazarinovy knihovny [2] lze snadno zjistit, že pod signaturou 22144u80 se skrývá první vydání RK, totiž: *Rukopis Kralodvorský : sebránj lyricko-epických národnjch zpěwů ... starobylých skládanej... / vydán od Wáclawa Hanky, Die Königinhofer Handschrift : eine Sammlung lyrisch-epischer Nationalgessänge / aus dem*

Altböhmischen metrisch übersetzt von Wenzel Swoboda... W Praze : B. Haze a J. Krause, 1819. Jako námět knihy uvádí katalog „*poesie tcheque populaire 13e siècle faux*“. Kromě toho udává katalog i zajímavý detail, totiž „*Ampere Jean-Jacques (1800–1864) ex-dono cachet*“. Uvedený exemplář tedy pochází z daru Jeana Jacquese Antoine Ampera (1800–1864) francouzského literárního historika, cestovatele a profesora dějin literatury na Collège de France. Znal Rukopis královédvorský, nejvíce si cenil Záboje, který přeložil do francouzštiny a uveřejnil v *Littérature et voyages* (Brusel 1834).

Co dodat? Snad jen, že v tomto případě známé Libušino „*nechvalno nám v Němciech iskati pravdu*“ neplatí – jak vidno francouzští knihovníci mají k RKZ lepší vztah než mnozí knihovníci čeští.

Poznámky

[1] Procházková, V.: Drobné tisky z osobní knihovny kardinála Mazarina o situaci v Čechách v letech 1619–1622. In: *Barokní Praha – Barokní Čechie. 1620–1740.* Sborník příspěvků z vědecké konference o fenoménu baroka v Čechách, Praha, Anežský klášter a

Clam-Gallasův palác, 24.–27. září 2001. Sestavili O. Fejtová, V. Ledvinka, J. Pešek a V. Vlínas. Praha, Scriptorium 2004, str. 661–664

[2] Dostupný na <http://www.bibliotheque-mazarine.fr/>

Nad Pravdou Rukopisů Alberta Vyskočila

JIŘÍ URBAN

Vyskočilův text *Pravda Rukopisů* z roku 1946, uveřejněný v časopise *Souvislosti* 2/2006 [1] obsahuje několik zajímavých momentů. Všem se zde nemohu věnovat. Shrnuji jen tolik, že Vyskočil uznává bez výhrad „vědecké důkazy“ odpůrců a řadí mezi ně i chemické. Také přejímá tvrzení, že Hanka byl již dříve usvědčen z řady podvodů.

Výhrady má Vyskočil hlavně k tomu, že Rukopisy nebyly náležitě analyzovány jako básnické výtvořky a ohražuje se proti té křivdě slovy: „*jakým právem byly vyhlazeny i z památek českého písemnictví a jako hanebná ostuda ...Jedině proto, že nejsou dávné? Od kdy platí dobové datum jako rozpoznávací známka poezie?*“

Tady Vyskočil připomíná zajímavý doklad o Gebauerově snaze snížit estetickou hodnotu RK. Mohl ale dodat, že později odpůrci od těchto snah upustili. Nemyslím také, že by chtěli vyhladit Rukopisy z českého písemnictví. Je dobře známo, že z podnětu odpůrců byly Rukopisy přeznány ze středověké literatury nové doby a sice administrativním rozhodnutím ministerstva vyučování. A v literárních příručkách pak měly Rukopisy „důstojné“ místo jako památka doby Národního obrození. Nevím tedy, jak to Vyskočil myslel. Snad chtěl naznačit, že ukázky textu Rukopisů vymizely z čítanek.

Zajímavě se autor dotýká sféry mravnosti: „*...ohnisko věci se svezlo ve směru mravnostním, k morálním kvalitám označovaných původců.*“ Připomínám, že v důsledku toho byl zpochybňován charakter nejen Hanky a Lindy, ale i dalších domnělých

spolupracovníků: Jungmanna, Marka, Svobody, Šafaříka i Palackého. Současné snahy některých našich učenců směřují k teorii Velkého Neznámého, nebo ven z národního obrození k baroku nebo ještě dál. Ale omluva zaslužilým buditelům se asi nechystá.

Zvlášť zajímavou úvahu obsahuje odstavec, který tu celý cituji:

„Nade všechny s nespornou učeností shledané doklady a důkazy podvrženosti postačí nám prostá konfrontace ‚dávných‘ Rukopisů s kteroukoliv z dochovaných básnických památek doby staré, tak pronikavě rozdílných, že nechce se uvěřit, jak při vši znamenité jazykové i paleografické dovednosti – kterou Rukopisy nad pokusy podobného druhu daleko přesahují - rozdílnost básnické povahy mohla tak dlouho zůstat ze zřetele. Toť je právě, co původce Rukopisů jako nepochybný básník napodobit nemohl a nenapodobil.“

Vyskočil zde přináší zajímavý podnět k zamyšlení. Že by tak dovedný básník nebyl schopen napodobit poesii „*dochovaných básnických památek doby staré*“? Vyskočilův soud, že „*napodobit nemohl*“ kontrastuje silně s tím, co o dovednosti autora Rukopisů napsal na předchozích stranách a co by mohlo vést i k opačnému soudu. S ohledem na předchozí text mně připadá, že by lepší smysl dávala formulace: „*napodobiti mohl, ale nenapodobil*“.

Odpověď na odlišnost Rukopisů od „*básnických památek doby staré*“ spočívá v odlišnosti žánru, místa a doby, jak ukázal Julius Enders ve svých spisech. Rukopisy jsou pozůstatky orální poesie, která se řídí jinými zákonitostmi než umělá poesie, na jejíž odlišnost od Rukopisů Vyskočil poukázal. Jak Enders poznamenal, Rukopisy se musí od takové poesie lišit, mají-li být pravé.

Poznámky

- [1] Jedná se o esej, která měla být předmluvou Pourova vydání Rukopisů z roku 1948, ale nakonec byla nakladatelem z obav před cenzurním zásahem odmítnuta. *Pozn. red.*

O diskusi v teorii a praxi

JIŘÍ URBAN

Stať Bohumila Doležala *Masaryk a česká média* [1], vycházející v *Lidových novinách*, skončila čtvrtou částí 26. listopadu 2006. Rukopisům, respektive přidruženým problémům, je zde věnováno hodně místa a proto ji nemohu nechat bez komentáře. Stať je pojata šířeji, nicméně část věnovaná rukopisné problematice se jeví ucelená. Dotýká se dvou hlavních věcí: charakteristiky rukopisné obrany v době velkých bojů (1886–1887) a motivace Masarykova vystoupení v rukopisném sporu.

K charakteristice rukopisné obrany Doležal shromáždil podle zvláštního výběru některé bezprostřední a citově podbarvené projevy jednotlivců, namířených proti Masarykově kritice Rukopisů a též proti jeho osobě. A na základě takto vybraného materiálu (většinou z *Národních listů*) pak Doležal konstruuje obraz celé tehdejší rukopisné obrany, potažmo české společnosti. Mlčí o mediích odbornějších, jako je např. *Časopis českého Musea* nebo méně odborných, jako *Čas*, kde by se našly rovněž četné unáhlenosti druhé strany, vysvětlující ostrost polemiky.

Obráncům Doležal imputuje přesvědčení: „*jakmile přiznáme pravdu, je s námi konec*“, aby třetí část uzavřel takto:

„Příběh sporu o rukopisy se dá vzít za dva konce: za první, jak je to dobře, že se v našem národě vždycky najde pár statečných lidí, kteří se nebojí postavit čelně proti rozpoutaným davovým vášním a jejich nestydatým manipulátorům. Druhý konec je smutnější: jaký dovedeme být my Češi dobytek, jak snadno se dáme strhnout k tomu, abychom sprostě osočovali a štváli ty, kterým mezi námi opravdu o něco jde. Doporučuji zohlednit oba konce zároveň.“

Masarykovu motivaci v rukopisné kauze formuluje následovně:

„Je neoddiskutovatelnou Masarykovou zásluhou, že dal sporu o Rukopisy, čistě vědeckému, širší myšlenku a smysl: jde o svobodu vědy a vůbec myšlení vůči cenzuře.“

a dokládá to upraveným citátem z Masaryka:

„Jde teď o to, smí-li se v národě klidně a rozvážně nejen mysliti, ale veřejně mluvit o zásadách národa se týkajících, jde o to, jsme-li již tak vzděláni, že sneseme mínění různá, ať je podává kdokoli a kdykoli.“

Pro rukopisnou kauzu je myslím významné zvážit, zda za slůvky „*kdokoli a kdykoli*“ by mohlo stát ještě slůvko „*jakkoli*“. Zda totiž je například správné předkládat domněnky a hypotézy jako důkazy a dokonce nevývratné. Podle toho, co psal Neruda, provokoval Masaryk právě tímto. V dopise Grégrovi Neruda píše:

„Kdyby Gebauer, Masaryk a ti druzí, na něž je už nejvyšší čas posvítiti sobě ve jménu a na prospěch č. university, vůbec něco věděli, ale vlastenecky by jednat chtěli, byla by cesta jejich přirozeně následující: sestavili by se tiše v anketu, přibrali všechny možné paleografy naše a třeba cizí, filology, chemiky atd., prozkoumali dopodrobna a vydali pak resultát ať už by byl pak jakýkoli, to by bylo jedno. Tohle vylézání s věci nehotovou, s pouhým podezříváním, není vlastenecky poctivé.“

Z historie rukopisného sporu je možné nahlédnout, kdo, kdy a jak se mohl vyjadřovat k Rukopisům a s jakými se potkával potížemi.

Vystoupení Dobrovského Doležal stručně zmínil, ovšem stylem velice mlhavým, který připouští různé interpretace: „*Zejména druhý nález vzbudil okamžitě pochybnosti, vyjádřil je jasně Dobrovský, zpočátku byl nejistý i Palacký, kriticky se vyjádřil mj. i slovinský filolog Bartolomej Kopitar. Vzdělaná česká společnost i rodičí se česká veřejnost však pochybnosti záhy zaplašily a dovolilo si je tu a tam jen pár podivínů.“*

Formulace o zaplacení pochybností je rafinovanější než ta, kterou zvolil Podiven v knize *Češi v dějinách nové doby*, že „Dobrovský byl ukřižčen“. Palacký, třebaš pochyboval zprvu, jak je povinností každého badatele, po důkladném studiu, opřeném také o posudek mikroskopika Cordy a soud Šafaříka, zaujal pevně obranné stanovisko. Někteří publicisté zde ovšem našli podnět ke spekulacím o Palackého charakteru.

Vystoupení Büdingera roku 1859 také způsobilo novinářský rozruch, stejně jako pozdější Šemberovo a Vaškovo (1879), nicméně vždy se k rozhodujícímu slovu dostaly odborné argumenty (Palacký a Nebeský proti Büdingerovi, Gebauer proti Vaškovi).

Když se v roce 1911 Prof. Píč vrátil ze západní Evropy s posudky vynikajících paleografů a zveřejnil článek *Rukopis Královédvorský před mezinárodním fórem paleografů skvěle obstál*, nedostavila se věcná rozprava. Byl naopak sepsán manifest odpůrců bránící diskusi. Práví se v něm:

„podepsaní prohlašují, že podvrženost Rukopisu Královédvorského (i Zelenohorského) a jejich sepsání Hankou a Lindou prokázána byla se stránky jazykové historické, literárněhistorické a také paleografické hojnými, neklamnými, nevývrácenými a nevývratnými důkazy. Jakékoli další hájení těchto padělků nemůže být nic jiného nežli neodůvodněné opakování marných obran dřívějších a zakládá se na klamných soudech a tvrzeních a na nedostatečném posuzování celé otázky.“

K takovému manifestu se nepřipojil Jaroslav Goll. Předpověděl dlouhé trvání sporu a svoje stanovisko ke snahám zamezit diskusi vyjádřil slovy:

„Kde jest autorita tak neomylná, která by prohlásiti směla, že spor možný není, která by i moc měla mlčení uložit, obávati by se musila, že se dříve nebo později ozve: a přeče se točí!“

Když v roce 1927 Prof. Mareš vystoupil na obranu Rukopisů, objevilo se podobné organisované prohlášení 33 odborníků s tvrzením, že RK a RZ jsou nevývratně prokázány jako novodobé podvrhy.

Když Česká společnost rukopisná předložila v roce 1998 Akademii věd k posouzení filologické práce Julia Enderse a kritiku Protokolů Ivanovova týmu, dostalo se jí odpovědi, že problém je vyřešen a uzavřen.

Můžeme proto přitakat následujícím slovům Bohumila Doležala:

„... boj o tyto zásady (směti veřejně mluvit) je nedobojován, lépe řečeno otvírá se vždy znovu a znovu, když společnost narazí na nepřijemný problém, který by lidé nejradyji zametli pod koberec v naivní představě, že se ho tak mohou zbavit.“

Poznámky

- [1] Vyšla čtyři pokračování (5. října, 12. listopadu, 14. listopadu a 26. listopadu 2005). Plný text dostupný na <http://www.bohumil-dolezal.lidovky.cz>.

Drobné zprávy (červenec – prosinec 2006)

- V sobotu 16. září 2006 (v den 189. výročí nálezu RK) byla před Hankovým domem ve Dvoře Králové nad Labem odhalena fontána Rukopisy – dílo královédvorského sochaře Jaroslava Černého. Tato část náměstí Odboje byla přejmenována na Náměstí Václava Hanky.
- Zábavná literární revue 333 (ČT2, 23. září 2006) zavítala do Musea Českého ráje v Turnově. Průvodci pořadem Jan Schmid a Jan Lukeš zírali na Alšův obraz z národopisné výstavy 1895 *Pobití Sasíků pod Hrubou Skálou*. Režisérka a herečka Naivního divadla Markéta Sýkorová vzpomínala, jak před tímto obrazem dostala maturitní vysvědčení umělecko-průmyslové střední školy. Lukeš se Schmidem potom zašli do Myší díry na Hrubé Skále a tam prý stál Aleš na štaflích a maloval naše, jak vrhají kameny na Sasíky.
- Matice česká odhalila v sobotu 23. září 2006 v obci Kokořín u Mělníka pamětní desku básníku a spisovatele Václavu Bolemíru Nebeskému. Narodil se 18. srpna 1818 v Novém Dvoře u Kokořína; bohužel jeho rodný dům je v troskách. Příští rok uplyne 125 let od úmrtí Nebeského.
- Ottovo nakladatelství vydalo pětidílnou encyklopedii Česká republika. Jeden díl je věnován kultuře a umění – tam se vyskytuje heslo *Rukopisy královédvorský a zelenohorský*. Mimo jiné se tam uvádí, že poslední fyzikálně-chemický průzkum v Kriminalistickém ústavu definitivně prokázal, že jsou to padělky. Za autory jsou uváděni: Hanka psal lyrické básně, Linda epické a malíř Horčíčka rukopisy zhotovil; bohužel se ale nikdy ke svému činu nepřiznali. Encyklopedie má celkem 3500 stran a prodává se za 5999 Kč.
- Časopis *Archeologie – vědecko-populární magazin* (2/2006) otiskl rozsáhlý článek Karla Sklenáře o profesorovi Josefu Ladislavu Pičovi a jeho tragickém konci – kvůli Rukopisům.
- *Vlastivědné listy – Časopis pro dějiny umění, přírodu a dnešek Slezska a severní Moravy* (2/2006) uveřejnil článek *Nekonvenční jazykovědec Julius Enders aneb „Důkazy z mlčení nic neplatí“* od Mgr. Jiřího Šíla ze Slezské university v Opavě.
- Nakladatelství Prah vydalo v edici Největší Češi pro děti, mládež i rodiče knihu ilustrátorky Renaty Fučíkové *Tomáš Garrigue Masaryk*. Autorka si sama psala text k ilustracím, byl prý odborně redigován. Dvoustrana je věnovaná Rukopisům – vlevo jsou Podvodníci a vlastenci (tj. Hanka a Linda, kteří vyrobili RKZ), vpravo jsou Vědci a vlastenci (tj. Masaryk, Gebauer ad., kteří podvod odhalili). Také tam čtenáři najdou nadávky obránců Rukopisů adresované TGM – např. šeredná hlíza aj.; majitel vily Osvěta a obránce RKZ Vlček vyhodil TGM i s rodinou na ulici atd. Chudáci děti, mládež i rodiče, kteří si tuto „šerednou“ knihu koupí.
- Masarykův ústav AV ČR vydal *Masarykův sborník XIII* (přináší příspěvky z let 2004–2005). Najdeme zde recenzi svazku 19 *Spisů TGM: Z bojů o Rukopisy*; zajímavý článek o karikaturách TGM v Humoristických listech; studie o vztahu TGM ke spisovatelům (Machar, Dyk, Čapek, Březina ad.).
- Masarykovo muzeum v Hodoníně pořádalo (14. listopadu 2006) seminář *T. G. Masaryk ve sporech 1886–1896 (od Rukopisů ke Karlu Havlíčkovi)*. Na programu semináře byla přednáška doc. Peřiny z PF UJEP *Masarykův boj proti RKZ a jeho Česká otázka*.
- Časopis *Epocha* (22/2006) otiskl článek Aleše Česala *5 nejtajemnějších rukopisů světa*, na konci článku je odstavec *Záhadné falzifikáty z českých dějin*. Autor popisuje Zelenohorský rukopis a jeho zkoumání tzv. Ivanovovým týmem. Na závěr konstatuje, že Ivanovovy protokoly i jejich oponentura jsou utajeny.
- Časopis *Naše rodina* (44/2006) v rubrice *Záhady české historie* otiskl článek Marty Oplatkové *Záboj i Čestmír přišli z Rukopisů*. Článek doprovází kresba Ludiše od Mikoláše Alše.
- Časopis *Naše rodina* (45/2006) v rubrice *Záhady české historie* otiskl článek Marty Oplatkové *Běda mužům! volaly Rukopisy*. Na ukázkou je zde obraz Lumíra od Vojtěcha Hynaise a titulní strana Rukopisu královédvorského s ilustracemi Josefa Mánesa.
- Sobotní příloha *Magazin deníku Právo* (16.12.2006) otiskla článek Miloslava Martínka *Život za Rukopisy* pojednávající o tragické smrti archeologa Josefa Ladislava Piče.

Slovo na závěr VI. řady

Vážení čtenáři,

tímto desátým číslem uzavíráme šestou řadu Zpráv České společnosti rukopisné. Pro snazší orientaci v obsahu celé řady přidáváme i rejstřík, takže lze všech deset čísel svázat do jednoho svazku.

Věříme, že si Zprávy naší Společnosti našly své čtenáře a že většinu článků a zpráv jste shledali zajímavými. Budeme vám vděční za vaše názory, náměty a kritiku, která nám pomůže ještě více zvýšit kvalitu Zpráv, které tak vstupují do sedmé řady, která začne vycházet v jubilejním roce 2007.

Těšíme se na shledanou s vámi nad dalšími stránkami Zpráv.

REDAKCE

Rejstřík VI. řady Zpráv ČSR

Autorský rejstřík

Beránek, Jiří: <i>Nebeský, Alexandreida a RKZ</i>	72
Daneš, Zdenko F.: <i>Ještě k pověsti o lucké válce</i>	39
Enders, Julius: <i>Dodatek k textologii RKZ</i>	137
–: <i>O dvojím mylném názoru na RKZ</i>	5
–: <i>Pokus o lokalizaci děje písně Záboj</i>	121
–: <i>„Východní“ původ Rukopisu královédvorského. Nový důkaz pro každého.</i>	81
Gagan, Jaroslav: <i>Antonín Dvořák a Rukopisy</i>	113
Hřebíček, Robert J.: <i>Dalimil, Pulkava a bitva u Olomouce</i>	11
–: <i>Nad skladbou O velikých bojích křesťan s Tatary II.</i>	52
–: <i>Nad skladbou O velikých bojích křesťan s Tatary III.</i>	87
Mentzlová, Dana: <i>Jaroslav. Báseň rozpravná od H. V. Tůmy</i>	96
–: <i>Pověst o lucké válce</i>	2
–: <i>Pověst o Libuši a Přemyslovi</i>	33
–: <i>Ramschakova kronika – obdoba Rukopisů?</i>	69
–: <i>Veršová skladba Rukopisů</i>	109
Nesměrák, Karel: <i>Další barokní zmínka o bitvě s Tatary</i>	18
–: <i>Dodatky k excerptci soupisu rukopisů Knihovny Národního muzea v Praze</i>	36
–: <i>Historie Zpráv České společnosti rukopisné</i>	21
–: <i>K Jaroslavově souboji s Kublajevicem</i>	132
–: <i>Karel Mensinger a RKZ</i>	148
–: <i>Milostná píseň krále Václava. Edice, rozbor a historie sporu.</i>	161
–: <i>Ramschakova kronika – obdoba Rukopisů?</i>	69
–: <i>Rukopisné satiry a mystifikace</i>	214
–: <i>Rukopisy, náhrobky a „profesionalita“ novinářů</i>	98
–: <i>Rukopisy stále překvapují</i>	236
–: <i>Skrzicziek vel Hanka me fecit?</i>	199
–: <i>Stručná historie České společnosti rukopisné</i>	49
–: <i>Tůma, Baar a Rukopisy</i>	41
Prokop, David: <i>A znovu k Třeštíkovi</i>	179
–: <i>Meze filologie</i>	150
–: <i>Nad sborníkem o Palackém</i>	129
–: <i>S Josefem Žemličkou o hlavních trendech soudobé české mediévistiky</i>	211
–: <i>Třeštík v postmoderním očistci</i>	233
Svátek, Jaroslav: <i>Francouzská historiografie o Rukopisech</i>	145
Šolc, Radomil: <i>Barokní drama o založení Prahy</i>	19
–: <i>Goll, Masaryk a Rukopisy</i>	143
–: <i>Jak je to s praotcem Čechem</i>	115

Šolc, Radomil: <i>Rukopisný humor v Humorech roku 1886</i>	205
–: <i>Sedmdesát let České společnosti rukopisné – jubilejní vzpomínka pamětníka</i>	29
–: <i>Šárka – epická báseň od Jaroslava Vrchlického</i>	198
–: <i>Z obrozeneckých štambuchů</i>	15
Urban, Jiří: <i>Grafické koincidence v písmu sporných památek</i>	63
–: <i>Chemie Rukopisů ve věku nejistot</i>	128
–: <i>Nad Pravdou Rukopisů Alberta Vyskočila</i>	237
–: <i>Nebeský, Alexandreida a RKZ</i>	72
–: <i>O diskusi v teorii a praxi</i>	238
–: <i>Pavel Tigríd v mých vzpomínkách</i>	99
–: <i>Rukopisy a naši astronomové</i>	193
–: <i>Triumfa bolest</i>	126
–: <i>Utajená oponentura aneb pokus o geniální podvod</i>	182
–: <i>Za Mojmiřem Otrubou</i>	101

Věcný rejstřík

Alexandreida	72	Nebeský, V. B.	62
astronomové	193	obrozenci	15
Baar, J. Š.	41	Otruba, M.	101
baroko	5, 18, 19	Palacký, F.	129
Česká společnost		paleografie	63
rukopisná	21, 29, 49	Praotec Čech	115
Čestmír	2, 5	Přemysl	2, 19, 33
Dvořák, A.	113	recenze	23, 43, 73, 103, 134, 153, 187
falžatorství	98, 199	rukopisy Knihovny	
filologie	81, 150	Národního musea	36
Francie	145	sdělení redakce	1, 242
hmotný průzkum	126, 128, 182	smrt	5
Hrubý, V.	63	Šárka	198
humor	205, 214	textologie	137
Goll, J.	143	Tigríd, P.	99
Ivanov, M.	182	Třeštík, D.	179, 233
Jaroslav	5, 11, 18, 52, 87, 132	Tůma, Jan	41, 96
kalendárium	192, 204, 230	verše	107
Kronika Dalimilova	11	Vyskočil, A.	237
– Kosmova	33	Záboj	121
– Pulkavova	11	zprávy členské	27, 77, 107, 135, 158, 189, 202, 227
– Ramschakova	69	– drobné	47, 80, 107, 159, 191, 202, 229, 241
Libuše	2, 19, 33	Žemlička, J.	211
Lucká válka	2, 39		
Masaryk, T. G.	143		
Mensing, K.	148		
Milostná píseň krále Václava	161		

Česká společnost rukopisná *(založena 1932)*

Jugoslávských partyzánů 21, 160 00 Praha 6

e-mail: rkz@kix.fsv.cvut.cz

IČO: 492 801 80

Bankovní spojení:

ČSOB, č. ú.: 156 288 258/0300

WWW stránky o RKZ:

<http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/>

WWW stránky ČSR:

<http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>

Elektronická konference o RKZ:

rkz-l@kix.fsv.cvut.cz

Zprávy České společnosti rukopisné

ISSN 1213-9033

Řada VI, č. 10, 1. prosince 2006.

MK ČR E 13420.

Vydává Česká společnost rukopisná, Jugoslávských partyzánů 21, 160 00 Praha 6.
E-mail: rkz@kix.fsv.cvut.cz. On-line přístupno na <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/csr/>.
Rediguje RNDr. Karel Nesměrák, Ph.D. Vychází dvakrát ročně.